

Bonte vliegenvangers

Bonte Vliegenvangers genieten de laatste jaren meer belangstelling dan vroeger en dat is geen wonder. Ze vormen een welkome aanvulling in de stoffering van het Nederlandse landschap. Het blijkt, dat de soort zich steeds meer naar het hart van Nederland uitbreidt. Ze zijn beslist niet mensenschuw en worden, in de Veluwe dorpen althans, een alledaagse verschijning in de tuintjes.

Het 'binnendringen' geschiedt hoofdzakelijk vanuit Overijssel en Gelderland. Als je het op de kaart zou intekenen, dan verscheen er een reusachtige V, waarvan de punt naar het zuidwesten zou wijzen. Het zou nuttig zijn, b.v. eens in de vijf jaar een Burgelijke Stand van de Bonte Vliegenvanger samen te stellen. Ongetwijfeld zou de toename dan duidelijker blijken, dan de losse berichten, die je hier en daar van mede-vogelaars opvangt. Toename van de avifauna is in deze tijd, waarin eigenlijk, door welke oorzaak dan ook, achteruitgang wordt geconstateerd, verheugend.

Ook in onze omgeving wordt jaarlijks met veel genoegen het eerste simpele Vliegenvangersdeuntje begroet. We beoefenen in de buurt van Nunspeet sinds 1959 de nestkastornithologie, beschouwen elke andere vogel dan een Koolmees als een welkome gast, maar bezitten de meeste voorkeur voor deze bonte buitelaars. In 1959 hadden we het eerste broedgeval in de legerplaats Nunspeet. Het bleef zuinig met de broedgevallen tot 1963. In dat jaar evenwel vond plotseling een grote toename plaats, die zich in grote trekken hand-

haafde en in 1967 de top bereikte met 20 broedgevallen, al werd dat laatste cijfer beïnvloed door het in gebruik nemen van een nieuw terrein. Onderstaand overzicht illustreert de toename in de loop der jaren.

De voorkeur van Bonte Vliegenvangers gaat duidelijk uit naar loofbossen. Ze broeden echter ook in dennebossen, die dan wel ruim voorzien moeten zijn van loofhoutbeplanting, zoals dat in vele bossen bij de brandgangen is aangebracht. Wat dat betreft, beschikken we over aardig vergelijkingsmateriaal. We exploiteerden nl. indertijd, ook twee terreinen te Hulshorst in het kader van het destijds door prof. L. Tinbergen opgezette onderzoek naar de sterfte van mezen. Het waren zeer schrale, droge, kalkarme plantages van Grove Dennen. Vanaf 1959 tot en met 1966 maakten we daar twee broedgevallen mee van de Bonte Vliegenvanger en wel in de jaren 1965 en 1966. Het vorig jaar werden deze terreinen niet meer gecontroleerd. In beide gevallen waren de nestkasten dicht bij een met berkebomen beplante brandgang aangebracht. De gegevens van deze terreinen werden overigens niet in het overzicht opgenomen.

In 1967 namen we een nieuw terrein in gebruik, in samenstelling identiek aan de Hulshorster gebieden, echter veel opener van structuur. Het terrein werd doorsneden met weggetjes, waarlangs beplanting met Berk en hier bedroeg het aantal broedsels acht!

Het aanwezig zijn van onderhout was,

Broedgevallen vliegenvangers

Jaar	'59	'60	'61	'62	'63	'64	'65	'66	'67
Aantal NK'n	15	56	93	137	139	139	140	138	181
Broedgev. BV's	1	—	2	2	13	15	14	10	20

zoals we weer op een ander terrein zagen, niet zo belangrijk. In 1967 was daar al de onderbegroeiing weggehaald. Gekraagde Roodstaarten, normaliter in drie of vier broedparen jaarlijks aldaar aanwezig, bleven in dat jaar weg. Bonte Vliegenvangers echter handhaafden zich op hun normale niveau.

Ze verschijnen rond half april op een tijdstip, dat de meeste nestkasten reeds door de mezen in beslag zijn genomen. Ze nemen genoeg met kasten, die een kleine invliegopening hebben en zijn in hun keuze niet zo beperkt als de andere laatkomers, de Gekraagde Roodstaarten. Deze laatsten immers prefereren grotere invliegopeningen, omdat zij deze betrekken in hun baltsspel. Niet voor niets bezitten ze een opvlammende staart die ze, hangend aan het vlieggat, aan hun vrouwtje showen.

De vocale hofmakerij van de Bonte Vliegenvangers klinkt ons simpel in de oren, maar moeten op de echtelieden wel een onweerstaanbare indruk maken. De mannetjes kiezen ook de nestkast uit en stofferen de woning. Al naar het materiaal, dat voorhanden is, wordt het nest vervaardigd van dennebast en berkeschors, doblad, droge grasslierten en worteldraadjes. Soms treffen we harig materiaal aan, binnen de omheining van de legerplaats bestaande uit konijnhaar, er buiten uit varkens- of reeënhaar.

De Vliegenvanger gaat in zijn hofmakerij dikwijls zo ver, dat hij echtgenoot wordt van twee eegaas. We constateerden in 1967, dat er in verschillende gevallen twee nestkasten bij elkaar door Bonte Vliegenvangers werden bezet. Een dezer dubbelhuizen bevond zich op een gemakkelijk te observeren plaats. Het mannetje zat er ergens tussenin te zingen. Toen na verloop van tijd de ene nestkast door een vrouwtje werd betrokken, die er in een week tijds zeven eieren in legde, verlegde het mannetje zijn zangactiviteiten meer naar de tweede kast. Hij slaagde erin, ook daar een vrouwtje tot eieren leggen over te halen. Liepen we van de nog onbezette nestkast naar die, waarop het vrouwtje broedde,

dan veranderde het liedje van het mannetje, dat ons achtervolgde, in een alarmtoontje. Tijdens het voeren van de jongen, waarbij de leeftijden ongeveer een week uiteenliepen bleef het mannetje, waar we wat al te indringende belangstelling voor hadden, weg en liet het voeren van zijn tweede gezin aan zijn tweede vrouw over.

Ook bij de andere nestkasten hadden we het vermoeden, dat ze getweeën slechts één huisvader kenden. De tijd ontbrak ons, jammer genoeg, om uitgebreid aandacht aan die kasten te besteden. Uiteindelijk was het ook voor ons een drukke tijd en moesten we de aandacht verdelen over het hele kastendorp. Vlak voor ons kantoor, zagen

we een solitair hangende nestkast uitsluitend verzorgen door een vrouwtje. Was de huisvader een driehoeksverhouding begonnen? Het grappige van dit laatste vrouwtje was, dat ze steeds hetzelfde takje uitzocht om de vuile luiers van de jongen aan vast te plakken. Het leek zodoende op een te dikke waslijn, behangen met mini-luiers!

De toename is groter, dan in het bovenstaande schema wordt aangegeven. Zoals gezegd broeden Bonte Vliegenvangers ook in tuinen, die beslist niet groot behoeven te zijn. Voorwaarde is echter, dat er grotere loofbomen in moeten staan. Als je in de eerste week van mei door een Veluws dorp fietst, hoor je beslist zijn simpele deuntje.

Als echter, zoals bij onze nestkasten, de bigamie hoogtij viert, dan zou je, inventariserende op de zang, het aantal zingende mannetjes met twee moeten vermenigvuldigen, om aan het juiste aantal broedgevallen te komen. Het is misschien wel eens nuttig, hieraan wat meer aandacht te besteden.

Literatuur:

De Levende Natuur, jaargang 63, blz. 43/46, afl. 2, 1960. Orden, Chr. van en R. A. Mooser; De huidige stand van de Bonte Vliegenvanger in Gelderland.

De Levende Natuur, jaargang 64, blz. 57/61, afl. 3, 1961. Ven, J. van der; De Vliegenvangers als broedvogels in Nederland.

G. Middelman

Weerzien met Corsica

De vele bezoeken, welke wij reeds aan Corsica brachten hebben onze belangstelling voor het eiland niet doen afnemen. Eerder het tegendeel. We waren er nu een aantal jaren niet geweest en het was een verrassing te bemerken dat er niet zo heel veel veranderd bleek. Het is was gemakkelijker bereikbaar, er komen meer toeristen vooral in juli en augustus, maar voor- en naseizoen zijn nog even rustig. Enkele streken zijn wat meer toegankelijk gemaakt en met name de oostkust wordt thans 'open gelegd'. Verheugend is dat het bekende Etang del Sale aan deze kust thans natuurreservaat is. Het is hier echter niet de plaats om uitgebreid de toeristische mogelijkheden uit de doeken te doen. Natuurhistorisch is het eiland rijk. De maquis heerst nog alom en de berghellingen zijn verlaten als altijd.

De vogels zorgen altijd voor verrassingen. Het valt van te voren vrijwel niet te zeggen, waar en wanneer er veel te zien zal zijn. Op het juiste moment wemelt het bij Calvi van de soorten, 14 dagen later is er vrijwel niets te zien. We moeten aannemen dat hier toch wel trekconcentratie optreedt. Het ene jaar zijn over het hele eiland b.v. roodkopklauwieren zeer talrijk, het andere jaar bepaald schaars, en zo is het met vele andere soorten. Evenals voor de flora geldt hier dat vele ietwat afwijkende soorten toch het herkennen wel moeilijk kunnen maken. Men dient dan ook terdege op te letten, verrassingen zijn nooit uitgesloten.

In mei-juni 1967 hebben we in hoofdzaak het zuidelijke deel van de oostkust bezocht. De maquis was vroeg uitgebloeid, maar de moerassen en bossen aan de kust vergoedden veel. Als reeds eerder geconstateerd op het eiland, waar de dichte begroeiing het moeilijk maakt tijdens een tocht veel vogels te zien, bleek ook hier een langer verblijf op één plaats bepaald zijn vruchten af te werpen. Het begon al op het zeer grote, nauwelijks bezochte kampeerterrein aan de kust tussen de moerassen. Rond de tent op enkele meters afstand regelmatig putters, appelvinken, bijeneters, groenlingen, grauwe vliegen-